

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen tasavallan hallituksen ja Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityishallintoalueen hallituksen välillä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä lokakuuta 2011 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle Suomen tasavallan hallituksen ja Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityishallintoalueen hallituksen välillä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamiseksi (HE 36/2011 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Juhani Korhonen, oikeusministeriö
- kansainvälisten asioiden johtaja Erkki Hämäläinen, sisäasiainministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- ulkoasiainministeriö
- Valtakunnansyyttäjänvirasto
- tietosuojavaltuutettu.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Helsingissä lokakuussa 2007 Suomen tasavallan hallituksen ja Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityishallintoalueen hallituksen välillä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa tehdyn sopimuksen.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Sopimuksen tavoitteena on mahdollistaa Suomen ja Hongkongin erityishallintoalueen välinen keskinäinen oikeusapu rikosasioissa sopimuksessa määrätyn edellytyksin. Sopimuspuolet antaisivat toisilleen laajinta mahdollista

oikeusapua pyynnön esittäneen sopimuspuolen toimivaltaan kuuluvien rikosten tutkinnassa ja syyttämisen sekä niihin liittyvissä oikeudenkäynneissä. Sopimus sisältää määräyksiä muun ohella asiakirjojen tiedoksiannosta, todistusaineiston, asiakirjojen, esineiden ja tallenteiden hankkimisesta, vapautensa menettäneiden henkilöiden väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarcoituksessa, etsinnästä ja takavarikosta, rikoshyödyn jäljittämisestä sekä oikeusapumenetelyssä saatujen henkilö- ja muiden tietojen käyttämisestä.

Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jona sopimuspuolet ovat kirjal-

lisesti ilmoittaneet toisilleen, että ne ovat omalta osaltaan täyttäneet sopimuksen voimaantulon edellyttämät vaatimukset. Sopimuksen voimaansaattamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan

voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä on kyse sopimuksesta, joka mahdollistaa kattavan rikosoikeusavun antamisen Suomen ja Hongkongin erityishallintoalueen välillä. Tähän mennessä oikeusapupyynn- töjä on tehty suhteellisen vähän, mutta on mahdollista, että yhteistyön tarve jatkossa matkustelun ynnä muun kanssakäymisen myötä lisääntyy. Saadun selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sopimuksen hyväksymistä.

Sopimuksessa ei määritellä oikeusavun pyytämiseen oikeutettuja viranomaisia. Näitä ovat oikeusapulain (257/2002) säännösten nojalla kummankin sopimuspuolen toimivaltaiset esitutkinta- ja syyttäväviranomaiset sekä tuomioistuimet riippuen siitä, missä vaiheessa rikosasian käsittely kulloinkin on.

Suomessa esitutkinnasta vastaa esitutkintalain (449/1987) säännösten mukaan pääsääntöisesti poliisiviranomainen, joskin esitutkinnan suorittaminen voi kuulua myös tull- tai rajavartiolaitokselle niiden tutkimissa rikosasioissa. Myös syyttäjä on toimivaltainen tekemään oikeusapupyynnön esitutkintavaiheen aikana. Jos pyyntö koskee aikaa ennen esitutkinnan alkamista, on esitutkintaviranomaisilla yksinomainen toimivalta pyynnön esittämiseen. Jos rikos-

asia on jo ehtinyt syyteharkintaan, toimivalta oikeusapupyynnön tekemiseen kuuluu asianomaiselle syyttäjälle, ja asian tultua vireille tuomioistuimessa oikeusapupyynnön tekee tuomioistuin.

Sopimuspuolten keskusviranomaiset käsittelevät oikeusapupyynnöt. Suomessa keskusviranomaisena toimii oikeusministeriö kaikkien sopimuksen soveltamisalaan liittyvien pyyntöjen osalta. Sopimus on tältä osin linjassa yleisen oikeusapumenettelyn kanssa. Sopimus kuitenkin mahdollistaa oikeusavun antamisen myös muiden sopimusten, järjestelyjen ja käytäntöjen perusteella. Lakivaliokunta katsoo, että hallituksen esityksen perusteluissa esitettyjen esimerkkien lisäksi kyseeseen voi tulla myös esimerkiksi poliisiyhteistyössä tavanomaisesti käytetty Interpol-yhteyskanava.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitetun sopimuksen ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 10 päivänä marraskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Anne Holmlund /kok	Jaana Pelkonen /kok
vpj.	Lars Erik Gästgivers /r	Kristiina Salonen /sd
jäs.	James Hirvisaari /ps	Jani Toivola /vihr
	Johanna Jurva /ps	Ari Torniainen /kesk
	Antti Lindtman /sd	Kaj Turunen /ps
	Markku Mäntymaa /kok	Peter Östman /kd.
	Aino-Kaisa Pekonen /vas	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.